

EESTI KIRIKUTE NÕUKOGU

Estonian Council of Churches

Lp hr Urmas Reinsalu
Justiitsminister
info@just.ee

Teie 24.10.2018 (e-kiri)

Meie 30.10.2018 nr 1-10/1-18

Koopiad:

- Annika Leevand, Projekti „Õiguse revisjon projektijuht“
Annika.Leevand@just.ee
- Urmas Volens, Ühinguõiguse revisjoni töörühma juht
urmas.volens@nove.ee
- Ilmo Au, Siseministeeriumi usuaegade osakonna juhataja
ilmo.au@siseministeerium.ee

Usulisi ühendusi puudutavatest ettepanekutest dokumendis „Ühinguõiguse revisjon. Analüüs-kontseptsioon“

Austatud justiitsminister härra Urmas Reinsalu

Justiitsministeeriumis on valminud ligi tuhandeleheküljeline dokument „Ühinguõiguse revisjon. Analüüs-kontseptsioon“, mis 24. oktoobril k.a saadeti tutvumiseks ühinguõiguse revisjonikomisjoni liikmetele. Selle dokumendi arutelu on kavandatud homme, 31. oktoobril toimuvale koosolekule, kus, nagu päevakorraprojektist nähtub, soovitakse kujundada mitmes põhimõttelises küsimuses ka komisjoni seisukohad.

Esmalt avaldame tänu analüüs-kontseptsiooni koostanud töörühmale. Tegemist on ühinguõiguse parimate asjatundjatega ning sedavõrd mahuka ja süsteemse dokumendi kokkupanek väärib ilmselt tunnustamist. Selles sisaldub väga suur hulk tähelepanekuid ja ettepanekuid, milliseid Eesti Kirikute Nõukogu (EKN) kindlasti toetab. Nende hulgas on ühe olulisemana ka see, et ei ole vajalik kodifitseerida erinevaid juriidilisi isikuid puudutavaid norme ühte tervikakti ning et sellest tulenevalt säilitavad oma koha õigusruumis ka senikehtinud eriseadused, sh kirikute ja koguduste seadus.

Nagu aga ka dokumendi alguses on töörühm ise märkinud, ei ole paratamatult isegi selle mahu puhul võimalik teha ühetaoliselt süvendatult tervikanalüüsi kõigis valdkondades, mida ühinguõigus puudutab. Peame tõdema, et usulisi ühendusi puudutav valdkond on paraku üks selliseid. Nagu dokumendist nähtub, ei olnud töörühma kaasatud teadlasi ja eksperte, kes spetsiifiliselt on tegelemas just selle valdkonnaga, võrdlusriikide õigusaktide puhul ei ole kordagi kasutatud neid spetsiifilisi seadusi, mis puudutavad kirikuid ja kogudusi ning mis kõigis nendes võrdlusriikides on eraldi olemas, ning ka ajaloolistes ülevaadetes ei ole sisuliselt kordagi vaadeldud seda, millised olid usulisi ühendusi puudutavad regulatsioonid

Eestis enne II maailmasõda ning kuidas need kujunesid oma loogilises arengus pärast iseseisvuse taastamist. Nagu nähtub analüüsi lk 52, kuuluvad nende põhiseaduse sätete hulka, milledele analüüsi koostamisel tähelepanu on pööratud, need paragrahvid, mis seonduvad ettevõtlus- ja ühinemisvabadusega. Usuliste ühenduste õiguslik staatus, nende autonoomia ja tegevus on aga eeskätt seotud usuvabaduse realiseerimisega, mis on tagatud PS §-ga 40. Sellele sättele aga analüüsi koostamise alusena viidatud ei ole ning ka analüüsi tekstist ei nähtu, et seda oleks usuliste ühendustega seonduvalt esmaselt silmas peetud.

Eelpoolkirjutatu ei ole kindlasti etteheide analüüsi koostajatele. Kui lähteülesanne oli vaadelda probleeme ühinemisvabaduse aspektist, siis koostajad sellest on ka lähtunud. Küll aga ei ole see kindlasti piisav, et teha argumenteeritud ettepanekuid kirikute ja koguduste seaduse ning teiste usulisi ühendusi puudutavate õigusaktide kohta. Neid ettepanekuid on aga analüüsis tehtud ning neid kommenteeritud on ainult väga vähesel määral. Kindlasti on nende hulgas ka selliseid tehnilisi ettepanekuid, mida saab toetada, kuid väga mitmed ettepanekud, mida kavatsetakse ka homme käsitleda, on tegelikult väga põhimõttelised ning seda ei ole võimalik teha pelgalt ühinguõiguse ja pealtnäha mittevajalike erisuste kõrvaldamise aspektist. Paljudel sätetel on oma ajalooline kujunemislugu ja rakendamine, mis on kestnud kauem kui Eesti riigi õigusruum ning kui ei ole ilmnenu mingeid põhimõttelisi probleeme, siis lihtsalt muutmine muutmise pärast võib neid muutmise järel ilmselgelt tekitada. Ettepanekuteks, millede arvestamine ilmselgelt seab ohtu usuliste ühenduste autonoomia realiseerimise, on näiteks arusaam, et ühtaegu nii kirik kui temasse kuuluvad kogudused ei tohiks samaaegselt olla juriidilised isikud; kogudused peaksid saama kandeavaldusi esitada registrile otse, mitte läbi kiriku juhatuse, nagu siiani; usulised ühendused peaksid esitama riigile sisuliselt oma liikmete nimekirju (üldkoosolekute protokolle); usulisi ühendusi peaks saama ümber kujundada mittetulundusühinguteks ja vastupidi, jne.

Ühinguõiguse aspektist väärriks kindlasti kaalumist seegi lähenemine (mis oli tegelikult esindatud Vabariigi Valitsuse poolt Riigikogule esitatud eelnõu materjalides, milledega kaotati TSÜSist eraõiguslike juriidiliste isikute loetelu), kas usulised ühendused siiski ei peakski olema eraõigusliku juriidilise isiku eriliik (st mitte mittetulundusühingu alaliik, nagu neid seni on käsitletud). Seda, aga ka kõiki teisi ettepanekuid, mis puudutavad kirikute ja koguduste seaduse võimalikku muutmist, tuleks käsitleda eeskätt nendes koostöövormides, mis on juba olemas riigi ja usuliste ühenduste õiguslike regulatsioonide arutamiseks ja määratlemiseks (peame siinjuures silmas Siseministeeriumi, kes vastavalt Vabariigi Valitsuse seadusele korraldab usuliste ühendustega seotud küsimusi; samuti Vabariigi Valitsuse ja EKNi ühishuvide protokolle, kus on ette nähtud vajalikud koostöömehhanismid).

Eeltoodust lähtudes peame väga oluliseks, et ühinguõiguse revisjonikomisjon ei võtaks omapoolseid seisukohti nende ettepanekute suhtes, mis puudutavad usuliste ühenduste õiguslikku staatus ja nende tegevusega seotud aspekte. Sellistes küsimustes seisukohtade kujundamiseks oleks oluline, et analüüs toetuks ka usuvabaduse (sh usuliste ühenduste autonoomia) tagamise põhimõttest tulenevale, samuti sisaldaks põhjalikku ülevaadet sellest, kuidas ja milliste põhjendustega on vastavad regulatsioonid ajalooliselt kujunenud ning kuidas on need küsimused reguleeritud teistes riikides. Hetkel analüüs neid osi ei sisalda.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Peapiiskop emeeritus Andres Põder
Eesti Kirikute Nõukogu president